СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

'РИ ЦЕНТИ РІК XL Ч.176. и Сіті, Н. Дж., субота, 30 липня 1932.

VOL. XL. No. 176. Jersey City, N. J., Saturday, July 30, 1932. THREE CENTS.

ВІЙСЬКА ВИКИДАЮТЬ ВЕТЕРАНІВ ЗІ СТОЛИЦІ

ОДИН УБИТИЙ, БАГАТО РАНЕНИХ У БІЙКАХ.

ВАШИНГТОН. — Столиця Америки стала в четвер сценою подій, які нагадували велику війну, коли федеральні війська, на приказ президента, стали помагати поліції Дистрикту Колюмбії викидати ветеранів великої війни з урядових будинків.

Ветерани старалися добитись від уряду дозволу мешкати в будинках при Пенсилвенія Евеню, які мається незадовго валити, щоби на їх місце поставити нові будинки для департаменту скарбу. Коли уряд відмовився продовжити дозвіл, ветерани видно рішилися лишитись без дозволу, бо коли поліція прийшла в четвер їх викидати, вони ставили опір. Прийшло між поліцією й ветеранами до бійки, в котрій згинув ветеран Вілієм Гашка, а багато ветеранів і поліцаїв були ранені, декотрі з них тяжко. Тоді президент Гувер приказав війську дати допомогу поліції в приверненню спокою.

Великі відділи війська, інфантерії, кавалерії й тенків, оточили табор ветеранів. Команданти війська прочитали ветеранам приказ виноситися з урядової власности та дали їм на це одну годину часу. Війська розтаборилися довкола табору, ждучи спокійно уплиbу години. В таборі стало велике замішання. Вони видно не сподівалися, щоби жовніри важилися вийти зі зброєю проти ветеранів. Хтось підпалив шатра й шопи, в яких ветерани мешкали, декотрі з жінками й дітьми. Настало справдішнє пекло. До того число ветеранів не зменшалося, а зростало, бо до цього табору напливали ще ветерани з інших таборів, теж опорожнених урядом.

Коло 10 години вечером піхота дістала приказ опорожнити табор. З набитими на карабіни баґнетами піхотинці зробили наступ на табор, кидаючи перед собою слізні бомби. Відтак вони підпалил не горіючі ще деревляні будинки, в котрих жили ветерани. Чверть по 11 годині в табор вїхала кавалєрія, щоби вигнати останки ветеранів, які ще не вийшли. Як команданти загрозили, що вони вжиють слізних бомб, останки ветеранів з жінками й дітьми, разом коло 600 душ, покинули табор.

Почався зі столиці відворот „армії" ветеранів, який дуже подобав на втечу цивільного населення перед наступаючими ворожими арміями. Багато з ветеранів не має роботи, ні місця побуту. Багато з них не має куди йти.В столиці лишилися ще тільки останки „армії". Команданти її кажуть, що ветерани ще далі будуть боротися.

ВЕЛИКІ МАСИ НАРОДА ЗБИРАЮТЬСЯ НА ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИЩА.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Каліфорнія переживає тепер такий великий наплив народа, якаго вона не переживала ще від 1849 р., коли в Каліфорнії відкрито було багаті поклади золота. Цим разом товпи стягають до себе так звані Олімпійські Ігрища, міжнародні змагання в атлетиці, що відбуваються що чотири роки.

Ігрища починаються в суботу, 30 липня. На ігрища зголосилося коло 2,000 атлєтів з 38 країв світа. Відбуватися будуть ігрища на великій арені, збудованій на взір подібних арен старинних Греків і Римлян. Довкола цеї арени розтаборилися на 48 годин перед вступною парадою сотки тисяч видців, які прибули сюди залізницями, кораблями, босами, автами й літаками. Ціле місто вкрите прапорами. Атлєтів витають спеціяльні комітети, в яких, як звичайно, грають визначну ролю діячі головного місцевого промислу, рухомих образків.

Ігрища будуть поділені на 9 головних вистав. Сподіваються, що самий вступ на ігрища стягне за кождим разом по 150,000 видців та дасть разом коло 5 міліонів долярів приходу.

Слідуючі ігрища відбудуться в 1936 році, в якомусь місті в Німеччині, яке буде означене пізніше.

СТРАЙКУЮЧІ МАЙНЕРИ ПРОСЯТЬ ГУВЕРА О ІНТЕРВЕНЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Страйкуючі майнери підприємства Консолідейшен Кол Ко. оф Вест Вірджінія віднеслися до президента Гувера з просьбою вплинути на підприємство зробити з робітниками нову умову про працю.

РУХ У ПРОМИСЛАХ.

ВІЛКС БАРЕ (Па.). — Кілька тисяч майнерів дістали цими днями роботу в ріжних копальнях твердого угля в Пенсилвенії. Почали роботу навіть деякі копальні, які були закриті багато місяців.

Зріст руху виказують теж вовняні фабрики в околиці Бостону. В Ню Джерзі почали працювати фабрики капелюхів.

ФОРД ДАЛІ СВОЄ.

НЮ ЙОРК. — Автомобілевий фабрикант Генрі Форд пише в „Колієрс Віклі", що прогибіція зменшила пиянство в Америці на 99 процентів та принесла великі користи населенню. Він каже, що говорення про невдачу прогибіції це тільки злобна ворожа аґітація.

ТАКИ ДОЧЕКАЛИСЯ ВІДПОВІДИ.

Ще з початком 1927 року розвязало Воєвідство т-во „Суч" у Сокалі. Виділ т-ва зробив відклик до міністерства внутрішних справ і ждав 5 років на відповідь. Аж тепер прийшла відповідь — очевидно відмовна.

3,196 КАНДИДАТІВ НА 100 ВІЛЬНИХ ПОСАД.

На підставі зіставлень Головного Статистичного Уряду виказується, що на кожних 100 вільних посад було в Польщі в лютім 3,196 кандидатів. Найбільше число шукаючих праці творили умові робітники, а саме, на 100 посад 13,128 кандидатів.

Серед шукаючих праці жінок на кожних 100 вільних посад для умових робітників було 14,820 кандидаток. За це в ділянці рільних робітників на 100 вільних місць було лише 213 кандидаток, це є найменше з усіх фахових груп.

КАРАЮТЬ ЗА ХРЕСТИ.

Молодь містечка Дунаєва весною ц. р. упорядкувала на місцевому кладовищі дві опущені стрілецькі могили і поставила на них березові хрести. На другий день по поліційних переслуханнях поліція могили порозсувала та хрести повикидала, цебто — як сказано — „пшивруціла ґроби до первотнеґо стану" і зробила донесення до староства в Перемишлянах. Староство, покликуючися на декрет з 3-го січня 1919 р., наложило такі кари: 3 дні арешту або 10 зол. дістав Б. Левицький; 2 дні арешту або 5 зол. дістали: В. Ґолембйовський, Л. Фенчинський, В. Юрків, Т. Шозда, М. Димид, А. Канака, Я. Москвяк, Я. Коваль, В. Степко, А. Німеровський; 1 день арешту або 3 зол. дістав М. Кошик.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

В Любщі (пов. Жидачів) селянин Дмитро Іваник пострілив у груди й руку свою 24-літню жінку Марію за це, що жила в його хаті з любовником. Іваник думав, що вбив жінку, тому втік з дому з крісом і шнуром, щоби повіситися.

ЛІТАК УПАВ НА ФАБРИКУ.

Жахлива летунська катастрофа трапилася в Адлерсгофі біля Берліна. Літак упав на скляний дах фабрики, перебив його і злетів до середини. Тож жертвою катастрофи були не лиш одна пасажирка, яка згинула на місці, і пільот, що був важко ранений, але також багато робітників у фабриці, яких мусіли відвезти до шпиталю.

ПРОГРАВ ЖІНКУ В КАРТИ.

В Лукові коло Люблина картяр Войтасевич втягнув до гри З. Варецького, який усе програвав. Коли програв усі гроші, Варецький поставив на карту ровер, опісля маринарку, і знову програв. Розгорячкований поставив на останню карту свою жінку. І цим разом щастя не дописало. Тоді Войтасевич підвівся від стола і підійшов до виграної жінки, щоби взяти її до свого дому. Однак Варецький кинувся на нього з ножем і так поколов його груди, що той незабаром помер. Заки прийшла поліція, Варецький пропав без сліду.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В пятницю, дня 29. липня 1932 р., помер у шпитали по довгій недузі п. **Михайло Медвідь,** член Бр. св. О. Николая, від. 4. У. Н. Союза, в Джерзи Сиґі, Н. Дж.

Жінка і діти просять членів Бр. св. О. Николая як також і знакомих прибути на похорон, який відбудеться в понеділок, 1. серпня 1932 р., в годині 8.30 рано, з дому жалоби, 105 Суссекс вул., Джерзи Сиґі, Н. Дж.

Семен Кусень, секретар.

ЯК ЗАЛІЗНИЧА ВЛАДА ПІДТРИМУЄ ДОПОМОГУ ГОЛОДНИМ ГУЦУЛАМ.

Повітовий допомоговий комітет в Рогатині зібрав більш як ваґон зерна і дещо ґрошей для голодуючих Гуцулів. Коли прийшлося вислати зібране збіжа, домагався стаційний уряд заплати повної фрахтової належитости. По довгих і неприємних „хожденіях" удалось голові комітету, о. дек. Щербанюкови, випросити 50-відсоткову знижку. Чи влада не моглаб звільнити всіх посилок для голодуючих від перевозових оплат?

СМЕРТЬ ЦІЛОЇ РОДИНИ.

У Кельцах мав місце такий випадок у родині скарбового урядника, Яна Ковальського. Згаданий урядник отруїв жінку, убив з револьвера сімлітню та шістьлітню донечку, а останньою кулею поповнив самогубство. Із листа, що його лишив Ковальський, виходить, що жахливу траґедію обдумав він заздалегідь разом із жінкою. Причиною траґедії були подружні непорозуміння. Поповнюючи злочин, Ковальський записував докладно останні хвилини життя жінки та донечок.

СМЕРТЬ ШПИГУНА.

В одному селі коло Тягині (Бесарабія) відігралася кривава драма, котрої жертвою впав невідомий совітський шпигун. Румунські власти довідалися, що через границю має пробратися совітський шпигун, і вислали на вказане місце відділ пограничників. Коли показався шпигун, пограничники завізвали його стати. Бачучи себе окруженим, він витягнув з торбини ручну ґранату й хотів її кинути на своїх противників. Але ґраната вибухла йому в руках і спричинила вибух інших ґранат, які він мав при собі. Зі шпигуна осталося лише кілька кусків мяса. Кілька пограничників ранені.

ДИВНЕ ЯВИЩЕ.

Селяни села Хотин і околиць в дубенському повіті помічають цікаве й досі небувале явище. Бузьки, яких тут водиться багато, покинули гнізда, викидають з них зложені яйця й цілими громадами бродять по луґах, заховуючись так, ніби це була не весна, а рання осінь. В звязку з цим явищем місцеві селяни занепокоєні і з тривогою чекають якогось стихійного нещастя.

ЗА ТЕ, ЩО ЗВІВ СЕСТРУ.

В селі Медвежа Велика 25-літній Антін убив із кріса 35-літнього Владислава Лучака за те, що цей останній звів його сестру й обіцяв із нею женитися та згодом покинув її задля багатої вдови.

АВТОМАТ ДЛЯ ПІЗНАВАННЯ ГРОШЕЙ.

Один Італієць винайшов машинку, котра пізнає, чи гроші фальшиві, чи ні. В машинку вкидається монету. Коли вона правдива, тоді машинка її викидає, а якщо монета фальшива, тоді вона остається в ній. Будова цього автомату полягає на діланню маґнетів.

ЕЛЄМЕНТАРНА КАТАСТРОФА В ДОБРУДЖІ.

Північну Добруджу навістила 1. червня елєментарна катастрофа, якої не тямлять там і столітні діди. У середу по обіді нависли над околицею такі чорні хмари, що треба було робити світло. По сильному вітрі і ґромах упала страшна злива. За пів години виступили вже потоки з берегів і залляли сотки гектарів землі. Рівночасно падав густий град величини горіхів. Земля була вкрита ледом у висоті 40 центиметрів. Град повибивав вікна, буря зірвала з домів кривлі, а тинк зі стін відпав.

На сотках гектарів знищена ростинність до того степеня, що виглядає, неначеб ціла околиця лежала вже роками пусткою. В одній хаті скрилися 10 селян. Вода пірвала хату й покотила вділ. При ударі з деревом хата розбилася й селяни утопились.

НОВИЙ СПОСІБ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

В Рожищах (Волинь) зловлено два голуби, до ніжок яких були привязані стрічки з написами по українськи: „Геть з катами політичних вязнів КПЗУ!" „Геть з білим терором — звільнити політичних вязнів! — МОПР". Кажуть, що ці голуби були й пущені в Рожищах.

ЗНОВУ ВТІКАЧІ З БОЛЬШЕВІЇ.

В районі села Милятина, сінецької волости, перейшла кордон ще одна ґрупа втікачів з „пролетарського раю" в числі 10 осіб, у тому малі діти. Це селяни села Влашанівки на Волині (на тім боці), а за причину втечі подали, що дальше не могли терпіти большевицьких порядків і голоду, який там панує. М. ін. оповідають, що в околиці нема ні одного католицького ні православного священика, бо всі арештовані й вивезені. Богослужень вже давно не відправляють, а церкви зачинені.

ВЕЛИКА ПІДВИШКА УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ОПЛАТ.

Польське міністерство освіти виладило проект підвишки чесного та іспитових і лябораторійних оплат. Підвишка дуже велика, бо у багатьох випадках переходить 100 прц. У звязку з тим у широких колах університетської молоді і серед загалу громадянства запанувало велике занепокоєння. Багато студентів, що самі удержуються, стане перед конечністю занехати студії. Новий тягар звалиться теж на батьків, що дають удержання своїм дітям, які студіюють в університетах.

ЧУДОВИЩЕ.

До патольоґічно-анатомічного інституту в Берні привезено мертвонароджену дитину, яка має подвійне лице. Голова поширена. На ній дві бороді, два роти, два носи й четверо очей.

ФРАНЦІЯ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ПРОМОВИ ФОН ШЛЯЙХЕРА

ФРАНЦУЗИ НЕЗАДОВОЛЕНІ ОСОБЛИВО ТИМ, ЩО ШЛЯЙХЕР НАЗИВАЄ ҐІПОКРИЗІЄЮ ФРАНЦУСЬКЕ СТАВЛЕННЯ ДО ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр-міністер Еріо заявив німецькому амбасадорови Гешови рішучий протест проти промови німецького воєнного міністра, ґенерала Курта фон Шляйхера, що Німеччина буде зброїтися, не зважаючи на верзайську заборону. Французів уразило особливо те, що фон Шляйхер, гостро критикуючи працю міжнародньої конференції по обеззброєнню, назвав становище там Французів ґіпокризією. Преса говорить, що цього не можна в ніякому разі сказати про уряд Еріота, який за короткий час свого істнування дав багато доказів, що він дійсно бажає трівкого мира з Німеччиною й готовий радикально обмежити свої збройні сили.

Одночасно французький посол у Берліні склав протест перед міністром заграничних справ проти промови ґенерала фон Шляйхера, яка по змісті й формі не може сприяти добросусідським відносинам між Францією та Німеччиною. Франція останніми часами зробила багато полекш для Німеччини проти верзайського мира й сподівається, що тепер Німеччині нема чого нарікати на уряд Еріота. Франція тепер знайшлася в досить прикрому становищу, бо вона може лише протестувати проти Німеччини, не роблячи ніяких реальних кроків, щоб натиснути на неї. Італія виступає явно проти Франції, Америка й Анґлія також ставляться до французької політики як не ворожо, то стримано.

НІМЕЧЧИНА МАЄ ОДНУ ЗАКОРДОННУ ПОЛІТИКУ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанська преса багато пише про промову ґенерала Шляйхера. Ґазети називають його промову ясною декляраціею прагнень усього німецького народу, хоч ця заява й зроблена ґенералом-мілітаристом.

Німеччина має ріжні програми та угрупування лише для внутрішньої політики, але зовнішня політика цілої Німеччина одна, а це прагнення до повалення верзайського мира. Проти цього мира однаково борються всі партії та ґрупи. Ріжняться вони лише в методах та в часі своїх заяв і виступів.

ҐІТЛЄР ПРИРІКАЄ КІНЕЦЬ РЕПУБЛИЦІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґітлєр виголосив передвиборчу промову в стадіоні біля Берліна. Його промові прислухувалося 160,000 народу. Він говорив про завдання партії соціял-націоналістів і рішучо критикував усіх своїх противників.

Закликаючи всіх своїх прихильників до кооперації, він заявив, що вибори 31 липня принесуть перемогу націоналістам і зітруть на прах ріжні малі політичні партії. Ці вибори зроблять кінець демократичній німецькій републиці, припиняючи діяльність комуністів та взагалі марксистів.

ЗАГИНУЛИ ШІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Двацять восьмого липня згинули шість польських військових летунів підчас летничих вправ. Загинули вони всі майже одночасно, але в ріжних і далеко положених одно від другого місцях.

В Коніні загинув летун та обсерватор, коли їх літак упав на землю й розбився. Одночасно таке саме сталось у Львові, а трохи пізніше в Познані. В кождому випадку загинули по два летуни.

З АНҐЛІЄЮ НЕ ЛЕГКО ПОМИРИТИСЯ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Де Валєра в своїй промові перед великим натовпом людей заявив, що тепер не легко буде Ірляндії помиритися з Анґлією. Вину за боротьбу між Анґлією та Ірляндією він складає на анґлійський уряд, який не відомо з яких причин рішив вести боротьбу з Ірляндією.

Дублінський порт тепер запакований ріжного роду анґлійськими фабрикатами. Анґлійські фабриканти поспішили навезти свого краму в Ірляндію, щоб тим оминути високе мито, яке вже накладається на ввесь довіз з Анґлії. Портові власти кажуть, що за останніх трицять років ще ніколи не були так заладовані ірляндські порти, як тепер.

ҐОРҐУЛОВА СТРАТЯТЬ ПРИ КІНЦІ СЕРПНЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Ґорґулов, убийник президента Франції, буде страчений на ґільотині при кінці серпня. Лишилася загадкою причина вбивства президента, а також не доказано звязків Ґорґулова з якиминебудь політичними орґанізаціями. Схиляються до тої думки, що це вбивство було задумане й переведене самим Ґорґуловом під натиском якоїсь навязливої ідеї.

Натовп довкола суду трохи не покінчив з Ґорґуловом судом Лінча. Публика в салі суду стрінула присуд оплесками.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗЕРКАЛО ПЕРЕД РОСІЙСЬКОЮ ПОЛІТИЧНОЮ ІМІҐРАЦІЄЮ

Два тижні тому кинувсь у водопад Ніяґари один визначний Москаль. Цими днями перед французьким карним судом у Парижі ставав другий Москаль, белендючи просьбу: „Вбийте мене, вбийте мене".

Загинув у Ніяґарі Ніколай Семйонов, що добув собі був певне імя в російськім балеті. Листи, які він писав перед своєю смертю, показують, що його ум був побаламучений. Він уявляв себе переслідуваним, жертвою змови, мучеником за ідею. Мовляв, не розуміючі його штуки хами змовилися проти нього, кплять собі з його штуки, насміхаються з його танку, заводять замісць нього якусь диковину.

Стає перед судом у Парижі Москаль Ґорґулов, обжалований за вбийство французького президента Думера, та каже, що він убив французького президента за те, що Франція знищила рідний край Ґорґулова, Росію. Знищила Франція Росію через піддержування большевиків, а це піддержування полягає на дипльоматичному визнанню большевицького уряду. Виходить зі слів Ґорґулова, що, переслідуючи Росію, Франція переслідувала й Ґорґулова. З не все повязаних слів обжалованого виходить, що він представляє себе переслідуваною жертвою свого патріотизму. Він придумав якусь велику ідею спасення Росії, але її і його люди осміяли, викпили. Яка це ідея, він ближче не каже, але голосно кричить, що вона буде жити, хоч його вбють, що іншими словами, він хоче за неї вмерти.

Ось так маємо й в одному й у другому випадку з одного боку те саме уявлення себе за великого провідника, винахідника великої ідеї, а з другого боку уявлення себе жертвою ворожого заговору, переслідування, а рівночасно нібито мирну резиґнацію перед долею, роблення з себе жертви за велику ідею. Хоч один з Москалів вбиває себе, а другий, що вважає себе за жертву, вбиває другу людину, ні з поступку одного, ні з поступку другого для справ, для яких вони себе нібито в жертву принесли, користи нема. Самогубство Семйонова не вратує балету, а вбийство Думера, ні кара смерти на Ґорґулову не „вратує" Росії. Одно й друге вийшло з божевільного думання. Їх „жертва" це пустий жест.

Такі прояви божевілля російських іміґрантів показують на ту нездорову атмосферу, яка панує серед російської іміґрації, викиненої силою політичних умовин з рідного краю. Це може навчить тих, які так часто люблять падькати, що нема вже такої страшної іміґрації, як українська, дивитися менше гостро на те, що діється серед української політичної іміґрації.

ЧИ ТРЕБА НАМ ПОЛІТИКИ?

(Стаття надіслана зі старого краю).

II.

Ми вже говорили попередно про ріжні роди політики чи там громадської роботи. Зі статті п. В. Целевича в ч. 16. галицької „Свободи" є однак очевидним, що він, говорячи про політику, має на увазі політику **„сензу стрікто"**, цебто акткивну участь в обороні й у боротьбі за дальше поширювання горожанських прав аж до осягнення найвищої національної цили.

І про ту власне політику говорить п. Целевич, що широкі шари українського народу, а найбільше української інтеліґенції зневірюється у її успіх. Поки скажемо нашу власну думку про ту „зневіру" спинімся передовсім над тим, що про ту „зневіру" написав орґан Уноністів **„Нова Зоря"**.

Отже вона стверджує, що українське громадянство ставиться до теперішньої політики просто з відразою й що **причинню тої відрази є безуспішність і безвиглядність дотеперішньої нашої політики,** коли п. Целевич причину безуспішности нашої політики бачить у відразі до політики та в безпартійности громадянства. **Так** отже — по думці „Н. Зорі" — п. Целевич бере наслідок за причину.

„Н. Зоря" наводить для доказу тої безуспішности й безвиглядности слідуючі факти:

1. Передовсім наша „офіційна політика" — (або коротко сказавши Петрушевич і Голубович. — К. Т.) не уміла в роках 1918—1919 зужиткувати тих користей, які їм давали два рази держави антанти. Під тими користями розуміє „Н. Зоря" **повну державну независимість** (Бартельмі), а другий раз — **півсуверенність** (статут з 1919 р.)".

Отже треба передовсім зазначити, що ґен. Бартельмі був завзятим і злобним нашим противником, оробленим відповідно, ким було треба. **Так звана „лінія Бартельмі" полишала й Львів і Дрогобич з Бориславом по стороні Поляків, забирала отже Українцям головні жерела доходів.**

До того ґен. Бартельмі підчас конференції з нашою Начальною Командою в Ходорові, дня 22. лютого 1919 р., заявив виразно, що іде лише о завішення зброї й установлення **тимчасової** демаркаційної лінії.

Та лінія — як заявив виразно ґен. Бартельмі — ще нічого не передрішувала.

Отже про „повну державну незалежність Східної Галичини" — як каже „Н. Зоря" — не було й бесіди.

А щодо „півсуверенности" після статуту з 1919, то очевидна річ, що другу частину суверенности виконувалиб Поляки.

Р. Дмовскі говорить, що він рішучо був противний, щоби Східну Галичину обсадили були війська антанти. І зі сього становища — він це робив цілком слушно: годіж було допускати до того, щоби команданти тих військ переконалися на власні очи про етноґрафічні відносини у Східній Галичині, та що ані галицько-ураїнський уряд, ані його армія не є ніякими большевиками.

Р. Дмовскі — при помочі Падеревськокго мав в антанти рішаючий вплив і старався всіми силами здобути признання Польщі не лиш етноґрафічно польських областей, але — як каже — й „ziem wschodnich, które zaliczamy do naszego obszaru narodowego, a których ludność nie jest z języka polską"*).

А дальше каже він:

„Треба було думати про Польщу можливо найбільшу, але лише до тих границь, в котрих вона могла задержати внутрішну єдність („спуйносць"). І тому він і не мріяв про Польщу в „давних (з 1772 р.) ґраніцах".

Однакож після нього той „обшар народови" сягав до Збруча, а тому то навіть до ніякої „співсуверенности" він би був не допустив.

Рішаючий вплив Дмовського у „Найвищій Раді" антанти полягав головно на тім, що він старався не дати доступу до тої Ради, а навіть до Франції ніяким представникам Українців.

Про це пише основніше д-р В. Кучабський в „Дзвонах", а про польську дипльоматію та східно-галицьке питання пише він рівнож обширно в Записках Українського Наукового Інституту в Берліні.

З книги Р. Дмовського „Polityka polska a odbudowanie państwa"*) знаємо, що він спершу мав троха страху перед заложеною Масариком в Америці **„Середньо-европейською Лігою".**

Дмовський перенюхав, що та „Ліґа" може бути невигідною для польської справи, він отже не хотів, як каже: — „засісти в одній орхестрі з Українцями" — й тому відповів, що Поляки участи в тій „Лідзі" не возьмуть. В наслідок цього й „Ліґа" та, здекомплетована — перестала істнувати — й чи то з цеї чи з інших причин — живучим на іміґрації Українцям не удалося сконструувати такого тіла, котреб члени антанти могли уважати за представництво українського народу.

У Поляків ту справу рішено по деяких спорах в цей спосіб, що один з головних діячів їх комітету — Падаревський став у Варшаві міністром-президентом, а Дмовський ще з іншими стали делеґатами варшавського уряду при „Найвищій Раді" (антантській) в Парижі.

Як звісно, австрійські Українці ще від дня 4. грудня 1912 р. (мжпартійної наради у Львові) поставили цілу свою ставку на карту осередних держав. — Коли на протязі війни показалося, що така політика є занадто ризиковна — поставив я на однім засіданню урядуючої у Відни „Загальної української Ради" внесення, щоби вислати до Швайцарії сталу делеґацію, котра би там вела українську політику цілком незалежно від інтересів осередних держав.

Річ очевидна, що пок. посол Василько — сталий муж довіря кождочасного австрійського міністра-президента, в тійже хвилі напав на мене та думку ту відразу повалив.

А тимчасом показалося пізніше, що Поляки кокетували й з одною й з другою воюючою стороною — та добре на тім вийшли. — Остаточно антанта цілком не взяла їм за зле, що вони орґанізували леґіони по австрійській стороні й що ті леґіони боролися з одним з членів антанти — Росією.

Навпаки — антанта дозволила Полякам і по своїм боці зорганізувати леґіон (більше ніж 60 тисяч!) і він то власне під ґен. Галером випер Українську Галицьку Армію з Галичини, а потім допоміг Польщі в обороні проти большевиків.

Щодо **Статуту для Східної Галичини з 21. падолиста 1919 р.** то „Н. Зоря" мала слушність, домагаючися ще в ч. 46 з 1930 року пояснення від круґів, що в 1919 стояли на чолі нашої політики, як властиво справа виглядала й чому вона такий, а не інакший взяла оборот.

Є однак фактом, що антантські міністри ще дня 25. червня 1919 р. дали Польщі уповажнення окупувати бувшу Галичину по Збруч.

Очевидна річ, що армія Галера не ждала навіть на таке уповажнення, але й без того, переломивши біля 20. травня українську лінію коло Хирова, розпочала окупацію цілої Східної Галичини, яку довершила остаточно 15. липня 1919 року.

Щодо тої окупації висказується К. Оль в ч. 290 „Ґазети Польскої" з 1930 р. ось як:

„Дня 21. листопада (1919 р.) Найвища Рада потвердила те рішення, однакож з застереженням, що є це лише 25-літній **мандат**, котрий по упливі того часу може бути задержаний, зревідований, а**бо навіть і змінений. Польській політиці удалося з часом повалити це небезпечне застереження".**

Інтересним є також знати, що про цю справу пише історик д-р Бобжинський у 4-тім томі своєї історії Польщі:

„Доперва, коли в місяці травні (1919) зорґанізоване у Франції під командою Галера польське військо прибуло до краю, повелося змусити Українців до припинення боротьби.

„Це однакож не вплиуло на Конференцію (антантську — К. Т.), щоби признала Польщі область, на котрій ведено війну. „Всі змагання польських делеґатів у тому напрямі — розбивалися об бажання надати Східній Галичині політичної автономію, сягаючу так далеко, що давала Українцям перевагу. Падеревський, не знаючись на справі — представив проєкт, котрий тої переваги не усував. Ще щастя, що в грудни 1919 р. відрочено рішення щодо цеї справи".

„Нова Зоря" (ч. 46. з 1930 р.) каже сама, що уряд д-ра Петрушевича доперва 16. листопада 1919 р. перейшов з Великої України на румунську територію — є отже ясним, що він участи в дотичних переговорах не брав, і що за прийняття чи за відкинення того статуту відповідальним бути не може.

Всеж таки наші дипльомати, котрі тоді були в Парижі, повинні би справу того статуту пояснити.

На жаль, хоч вже два роки минуло від того візвання їх „Новою Зорею", — вони мовчать і нічого не пояснюють.

Д-р Кирило Т.

*) Polityka polska a odbudowanie państwa", стор. 22.

*) Стор. 336.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СОКІЛЬСТВА ЗА КОРДОНОМ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

6. липня ц. р. закінчився в Празі величавий IX. Всесокільський Здвиг. Були на цьому здвизі десятки тисяч чехословацьких соколів і сокілок, тисячі югославянських, сотні Болгар, Поляків, Росіян і Лужицьких Сербів. Були там і чисельні делеґації та представники від ґімнастичних та тіловиховних орґанізацій американських, лотиських та румунських.

Не забракло там і синів та дочок Української Нації. 69 соколів і 18 сокілок в українських сокільських одностроях (сокілки в народніх кроях) під двома українськими сокільськими прапорами творили бодай невелику, але здорову тілом і сильну духом ґрупу. Своїми синіми сорочками на тлі переважно червоного сокільського моря українські соколи звертали на себе загальну увагу та зацікавлення до змагань Українців до вільного розвитку свойого народу.

Урядженням українського відділу на Всесокільській виставі з сокільськими й з народнього мистецтва експонатами, що була відкрита 18. червня й продовжується до 10. липня ц. р. спільними з чехословацькими вправами вільноруч і змаганнями на знарядах 3., 4. і 5. липня (один з українських змагунів одержав лавровий вінок), самостійним виступом з українськими народніми танцями й піснями 4. і 5. липня, участю у величавому поході 6. липня з гостями соколами, нечленами Союзу Славянського Сокільства (Американцями, Болгарами й Лужицькими Сербами), що продовжувався більше 4 годин, в якому взяло участь 63,-972 соколів і сокілок й до якого придивлялось три чверті міліона глядачів та положенням вінка і надсилкою делеґації на могилу основоположників Сокільства д-ра Мирослава Тирша й Індржіха Фіґнера, які створили його для поневоленого народу, **Українці заманіфестували перед цілим світом, що не дивлячись ні на що, вони живуть, діють і творять відпорні сили проти чужого насильства** та працюють для ліпшого майбутнього своєї батьківщини.

Ця участь вимагала великого напруження від Управи Союзу Українського Сокільства за кордоном для переборення на кожному кроці чисельних перешкод для гідної репрезентації українського прапору. **Особливо утруднював працю брак коштів.** На перший заклик наше громадянство відгукнулось і надіслало добровільних датків біля чотирох тисяч корон чеських, за що всім, а особливо безробітним і бідним еміґрантам, щиро дякуємо. Тому, що наш кошторис для скромного виступу предбачався на суму біля 20 тисяч корон чеських, **надісланих грошей було мало. Наслідком цього зявився борг більше 10 тисяч корон чеських або 333 долярів.** Українське Сокільство не турбує й не зловживає жертвенністю свойого громадянства для своєї повсякденної муравлиної праці. Але репрезентація української нації на зовні не під силу йому, **а тому ми звертаємось з щирим закликом до всіх про матеріяльну допомогу.** Державним народам допомагають уряди, нам же єдине може допомогти лише наше Громадянство.

Ми віримо в те, що українське громадянство відгукнеться на наш заклик, бо Сокільство є конструктивним і консолідуючим чинником всіх творчих сил нації й подібно Українському Пластови виховуючим, для сильних духом і здорових тілом борців за незалежність своєї Батьківщини. Надзвичайно щире й тепле прийняття Українським Громадянством всіх політичних напрямків Українського Сокільства в Празі 4-го липня ц. р. є доказом цього.

Участь Союзу Українського Сокільства за кордоном в IX. Всесокільському Здвизі є лише кроком до дальшої праці до творення й орґанізації своїх сил, бо „там світ гнеться, де сила прикладеться".

Датки просимо надсилати на адресу Обєднання.

Зі щирим сокільським привітом: Гаразд!

Інж. **В. Прохода,** голова;
Яр. Благітка, начальник;
С. Черняхівський, справник.

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(Докінчення)

В 1901 р. ця школа уявляла із себе мале „університетське місто". Вона мала 50 будинків, з яких 47 збудували власними руками (тільки під керовництвом фахівців) її слухачі. Взагалі в цім муринськім Інституті обовязує засада: **„не тільки за власні гроші, але й своєю працею".** „Для центральної будівлі — пише Ж. Фіно, автор відомої монографії **„Забобони Раси"** (1921) — було вжито 800,000 цеглин, зроблених руками учнів Тюскеджі". Взагалі всі реміснич і праці, звязан з розбудованням цієї установи, також електротехнічні та навіть інсталяція великих машин (125 HP) — все це зробили власними руками самі слухачі, оплачуючи таким чином такси (приблизно 80 дол. на рік) за право навчання. Через це і незаможна молодь може студіювати в цім Інституті. Сьогодні „Тюскеджі Інститут" міститься вже у 120 будинках; має 2000 акрів досвідних піль; 200 членів лекторського персоналу та 2000 слухачів. Все це за власні гроші та власними руками. Все це виключно муринська праця. „Хоч негри дуже вбогі — каже **Фр. Л. Шель,** автор французької книги **„Муринське питання в Сполучених Штатах"** (1923), вони все жертвують свою працю та гроші, коли йде про виховання своїх дітей. Міліонами долярів обчислюються суми зібрані серед них, чи то просто, чи за посередництвом церкви, або шляхом податку на шкільні справи". До світової війни вони склали на цю мету кругло **10 міл. дол.**

Історія не знає прикладу більш швидкого та масового поширення просвіти, ніж серед американських неґрів після скасування невільництва. На протязі перших пяти років „волі" вони мали 4,329 початкових шкіл з 9,307 учителями та 200,000 школярами. В 1924 р. було у муринських початкових школах 2,149,584 школярів на 10,500,000 чорного населення, себто 60% дітей шкільного віку. тепер щорічно закінчує високі школи 2,000 муринів-абсольвентів. Негри велику увагу звертають і на освіту дівчат. Є кілька сот муринських жінок з високою освітою. Муринки дуже свідомі та енерґійно підтримують своє власне шкільництво, зокремаж **„Спелмен-Каледж"** для дівчат, бож **„це муринський каледж"**, як це спеціяльно підкреслює одна мати-муринка в заклику до чорного жіноцтва.

Не лише в ділянці просвіти, але також і на полі господарськім та в інших проявах національного самоозначення американські негри досягли всього здебільшого **власними силами,** коштами та працею. національне пробудження та самоозначування американських неґрів, це один з найцікавіших проявів сучасного національного відродження взагалі.

Звичайно, наведені тут приклади користування засадою **„Нарід — собі"** серед ріжних націй — не вичерпують цієї теми, але тільки ілюструють її на більш типових і своєрідних зразках. Зовсім природно, що на цей шлях національної самодопомоги став в середині XIX ст. також український нарід. **„Рідна Школа", „Просвіта"** — це загально відомі та найбільш популярні прояви здійснення цього гасла на українськім ґрунті. Чимала грошова допомога американської еміґрації на культурні та господарські потреби, а після світової війни також на визвольну українську боротьбу — це не менш яскраві прояви цієї самої ідеї. Коли зробити підсумок всіх грошей, що таким чином український нарід на протязі кількох десятків років дав на свої національні змагання та потреби — з цього склавсяб не один міліон. Проте, виникає питання, чи все зроблено під цим оглядом? Чи використані всі можливості? Якщо, відповідаючи на це питання, брати на увагу досвід та досягнення в цім напрямі інших народів, то доведеться визнати, що на жаль, не все ще зроблено й не всі можливості були вичерпані, помимо тяжких та несприятливих обставин, в яких перебуває український нарід. Чехи, Фіни, Ісляндці, або Негри орґанізували свою національну самодопомоґу також у малосприятливих і тяжких умовинах, проте відносно зі значно більшим успіхом.

Засаду **„Нарід — собі"** поклало в основу своєї діяльности молоде **„Товариство Прихильників Укр. Госп. Академії"**, виходячи із тих мотивів, що шлях до господарського відродження поневоленого народу є одною з головних передумовин національного його визволення та що господарське відродження народу неможливе без господарсько-технічної освіти широких мас його населення. Для здійснення цього домагання — власне, своя політехніка є conditio sine qua non, бож лише вона зможе виховати не тільки модерних інженерів-**фахівціцв,** але й добрих **українських** інженерів-**суспільників,** які знатимуть господарське положення й потреби рідного краю та народу й вмітимуть технічно працювати для господарського їхнього відродження та поступу. Через це „Т-во Прихильників УГА" уважає справу заховання цієї **єдиної** української політехніки справою **всенаціонального** характеру та значіння. Через це воно програмово кинуло гасло **„Нарід — собі".** Що цю справу доводиться здійснювати **на чужині,** це лише неминучий вислід тяжкого політичного закріпачення батьківщини. Не треба проте лякатися тих скрутних господарських та інших умовин, серед яких ця акція почалася та переводиться. Аджеж ми бачили, що майже всі поневолені народи будували самотужки свою культуру здебільшого в малосприятливих обставинах. В історії українського народу є чимало фактів, які виправдують віру в його національну непереможність у біді та скруті. Один дуже цікавий доказ, що може бути чудовою ілюстрацією нашої теми, згадує **„Діло" (1931. ч. 279).** В Сяноці в 1550 р. на розказ польського короля Жиґмонта Українцям мала бути відібрана їхня стародавня церква в замку. Одночасно давався їм дозвіл збудувати нову — на протязі **трох** днів. Інакше Українці позбавлялися права мати свою церкву в місті. Сяноцькі „прості хлопи сідольники — кожемяки — виграли цю національну справу. В недалекім селі Ясенці вони купили деревляну церкву й на протязі трох день перевезли та поставили її в Саняці. На таке чудо спромоглися сяноцькі міщани та ремісники майже перед 400 роками. Гадаємо, що свідомий український загал у XX ст. зрозуміє потребу своєї національної політехніки як всенаціонального обовязку та відгукнеться на наш заклик **„Нарід собі"** з таким самим завзяттям, як сяноцькі міщане в 1650 році.

Прага, січень 1932.

Д-р Остап Грицай.

СВЯТО МАЗЕПИ У ВІДНІ

Память 300-літніх роковин народин нашого славного гетьмана Івана Мазепи вшанувала й у Відні національна українська кольонія врочистим святом, яке відбулося **дня 25 червня ц. р.** А довелось йому зазначитись тим чіткіщою датою в цьогорічнім життю нашої громади в наддунайській столиці, що в силу обставин звязалось воно рівночасно **зі святочним відкриттям нової української домівки у Відні,** уладженої — після перенесення тутешньої **„Української Бесіди"** з давнього льокалю при Штроцціґассе — в будинку при Герренґассе 17.

Так попередило свято Мазепи посвячення льокалю, довершене з гідністю нашого прекрасного обряду українським парохом у Відні, **о. Мироном Горникевичем.** А після посвячення отворив нову домівку Нестор тутешньої української кольонії, старенький ґенерал-судя **Захар Павлюх,** указавши в своїй короткій, але сердечній промові на вагу власної хати, де „своя правда й сила й воля", головнож, коли вона держиться дружньою єдністю громади, далеко від погубних роздорів і міжусобиць. А далі, після короткої перерви, наступила властива частина нашого вечора, — свято Мазепи.

Почав її вступною промовою голова робітничого товариства „Родина", **В. Мацілинський,** привитавши в першу чергу численних гостей, з яких уже тут згадаю таких, як хорватський **міністерКошутіц,** хорватський письменник **проф. А. Аквіляверіс-Братіч,** віцепрезидент тов. "Oesterreichische Literarische Gesellschaft", далі **п. Рідль,** представник товариства "Oesterr. Auslaender Klub, **проф. д-р Ганс Кох, мойор Цобель,** президент тов. "Frontkaempfer-Vereinigung", а з наших **інж. Сціборський** та посол **Зенон Пеленський.** У своїй промові п. Мацілинський підкреслив спершу вагу нової домівки як символу прибіжища національної думки на чужині в часах, коли український нарід мусить останніми зусилями боротися за визволення зпід кормиги чужинецьких наїздників. Отак і з нагоди свята великого гетьмана України, Мазепи, вільно українській громаді у Відні висловити у своїй хаті свобідно почування пієтизму, що звязують наші душі й сьогодні, в 300 літ після народин Мазепи, з преславним лицарем України як одним з виразників державно-творчих змагань народу. І вказавши так на звязок нашої епохи з Мазепою, промовець зазначив надзвичайне зацікавлення кульнурного світа нашою справою і висловив надію, що незломне визвольне хотіння українського народу стане неодолимою підоймою його останньої боротьби. Після другої промови **д-ра Н. Світлика,** яка теж указувала на непереможність ідеї рідної державности в життю українського народу, відспівав мужеський хор **М. Гайворонського** „За рідний край", а **д-р Ю. Вітошинський** виголосив як головний реферат річ на тему **„Доба Мазепи".** Зясувавши коротко характер епохи, в якій Мазепа прийшов на світ, прелеґент розповів про молодість будучого гетьмана, а далі про його діяльність в области культурної творчости на Україні, що зазначилася розцвітом господарства та мистецтва, зокремаж в архітектурі повстанням цілого ряду промамятних будівель, завдяки чому можна говорити про епоху Мазепи як про золотий вік української культури. Після тогож, як Мазепа здвигнув край з економічної та культурної руїни, він загадав добути йому й політичну незалежність, звязуючи так свої змагання з державно-творчими ідеями Богдана Хмельницького, що й привело його до союзу зі Шведами та до боротьби з Петром. При кінціж прелеґент указав на те, як то в наслідок полтавської катастрофи Україна щойно після світової війни змогла здійснити на короткий час державно-творчі замисли Мазепи, видвигнувши прапор самостійної української держави, і як імя Мазепи ще й сьогодні для Українців символ української державности. Цей реферат, виголошений промовцем дуже добре, нагородила публика оплесками щирого признання. Шкода тільки, що прелеґент не вспів наголосити гаразд — саме з огляду на чужинців — незвичайної популярности особи Мазепи у світовій літературі та в мистецтві Европи.

А дальша часть програми була присвячена виключно точкам артистичним.

І так після реферату д-ра Вітошинського відспівав мішаний хор — в народніх строях — **В. Леонтовича** „Ой горе тій чайці" та „Зашуміла ліщинонька", одно й друге на **повне** вдоволення публики, яка й тут щедрим признанням нагородила працю нашого діріґента **А. Гнатишина** та членів хору. А як деклямація слідувала рецитація поеми **„В день великих роковин",** пера нашої славної **Уляни Кравченко,** а виголошена п-ною **Ґ. Морозівною.** Декляматорка опанувала зміст бездоганно, тількиж у виголошенню давалася відчути недостача палкішого оживлення дикції. Даліж відспівав хор **О. Кошиця** „Та болять ручки" (дума про зруйновання „Січи" в 1775 р.) і **Є. Людкевича** „Чорна ріля". З цих пісень особливо та остання робила сильне враження на слухача, хоч в цілости можнаб сказати щодо хорів, що досконало зіспівані вони не є, що недостає їм справді гарних голосів і що тому й не в усьому почувається повний чар чудової мельодійности нашої української пісні. А на це управа хору повиннаб на тепер і на будуче, особливо з погляду на чужих гостей, звертати дуже пильну увагу, бо й кожний виступ нашого хору у Відні це акт національної пропаґанди. Правда, хто знає, як важко сьогодні нашим людям на чужині живеться тай як воно не легко вести нині будьяку систематичну орґанізаційну роботу, тай з повним правом може сказати, що й так наш хор служить по своїм силам національній справі. Та я думаю, що коли його праця буде йти свідомо по лінії щораз тоншого видосконалення, то й успіхи з артистичного погляду будуть щораз цінніщі. Тесаме помітив би я й про спів п. **І. Савки,** який, сказатиб, по принятій уже в нашій громаді традиції, відспівав свої два відомі соля: **„Гетьмани"** та **„Ой Дніпре".** Мушу зазначити передовсім, що з погляду на акустику салі надто сильні звуки тут просто оглушують, через що і спів п. Савки робив цим разом дещо томливе враження безнастанної голосової форси, де краса композиції й співу просто губилася. Але це момент тільки в части залежний від співака, отже й великого докору з цього робити п. Савці не хочу. Затеж може вільно побажати, щоб наш артист придбав уже дещо новіший репертуар і виступив колись з чимось іншим, ніж ті два традиційні його соля, які п. Савка з такими же самими артистичним рівнем та все з одним і тимсамим успіхом співає на наших святах від довгого ряду літ. Бо і програми наших роковинних свят тут будуть виглядати дещо інакше, коли наші артисти будуть виступати на них із щораз то новим репертуаром.

Отимто й мушу сказати, що вершиною нашого свята були дві точки при кінці, які змогли дати зібраній публиці справді артистичну насолоду.

Перший з них — це виступ нашої молодої пяністки, пані **Дарії Карановичевої,** про талант якої я вже писав читачам „Свободи" з нагоди останнього Листопадового Свята у Відні, а яка цим разом відограла Брамсову Рапсодію Ґ-Моль. Кожний, хто знає артистичний престіж творів такого корифея німецької музики, як Йоганнес Брамс, його горду відсталь від усієї буденщини, його важкі домагання як до себе самого, так і до його виконавців і слухачів, той може бути тільки вдячний нашій пяністці за те, що своєю високо артистичною грою дала нам змогу пізнати Брамсовий твір в такім виконанню. Правда — спершу розгомна акустика салі дещо оглушувала могутними формами, але швидко наша артистка запанувала над струментом усеціло, й коли покінчила, то бурхливий аплявз захопленої публики й цвіти й принука до малого наддатку мусіли їй бути доказом того, з яким признанням оцінили слухачі її гру. Але вся тайча таких успіхів не тільки в гарнім таланті пані Карановичевої, а й у тому, що вона, як це виявляє її кожний виступ, невпинно працює над собою й ставить собі щораз то нові завдання, задля чого й вільно надіятися, що та її праця буде зазначуватись щораз важливішими досягами. А друга вершина вечора це—надпрограмовий виступ нашого відомого співака-тенора, п. **д-ра Василя Тисяка,** який знову своїм співом зумів одушевити публицу так, що хвилями простора саля дудоніла від оплесків і окликів захоплення, і треба сказати, що чогось подібного ми в нашій кольонії не пережили вже давно-давно. Д-р Тисяк відспівав спершу з чудовим ліризмом **„Цвітка дрібная",** чим зараз з початку здобув собі публику всеціло. Після того пішли **дума про Ничая і Мороза** та арія з **„Тоски",** кожна точка — новий прибій бурхливого аплявзу. Ну й треба признати, що голос нашого співака як прегарний своєю солодкою мягкістю в пянах, які в нього виходять найкраще, так і помітний своєю силою, хоч я сказав би, що у фортісімах драматичного характеру — як ось в арії з „Тоски" — співак не очарував слухача так, як у мелянхолійних пянах наших незрівнано гарних українських пісень. Тимто й лишиться відспівана д-ром Тисяком „Цвітка дрібная" мабуть ніколи незабутнім пережиттям для кожного, хто слухав її й мило мені притім зазначити, що на відбутім недавно у Відні Міжнароднім Конґресі Співу, в якім брало участь 800 співаків з усього світу, наш співак дістав диплому і медалю, зацікавивши собою музиків, директорів театру й аґентів.

Позатим відспівав ще мішаний хор Давидовського **„Розрита могила",** після чого промовив до публики пос. Пеленський, передаючи нам у теплих словах привіт з краю. А відспіванням обох національних гимнів свято покінчилося, і почалась товариська забава, яка протягнулась аж до білого рана.

При кінці зазначу, що наш новий льокаль дуже просторий, а головна саля в ньому прикрашена малярем Веденівським мережками в народнім стилю та подобами наших національних гербів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ЛЕМКІВ ЛІСЬКОГО ТА СЯНІЦЬКОГО ПОВІТУ.

Кров у жилах стинається й серце розривається, коли читаєш, що робить на наших землях звір-Лях. Він напосівся на нашу землю й точить кров з невинного українського народу. Коли я читав про кріавий погром у ліському повіті, уряджений Ляхами, то я горів бажанням пімсти, лютої пімсти ворогови. Повіт я цей добре знаю, а тому ще більше в мені кров бунтується проти насильства, розбою й неправди, що Ляхи туди принесли.

Мушу признатися, що я ніколи дописів не писав, бо не знаю, як їх пишеться. Але коли я прочитав про події в ліському повіті, то схопив за перо й почав писати, сподіваючися, що в редакції дадуть раду з моїм дописом. Рука стомилася й трясеться від незвички писати, а я все пишу. Здається, що з більшою насолодою писав би тепер не пером, а мечем по ляцьких головах, та й писав би я тоді гарніше й ліпше. Там бють моїх братів за те, що вони не хочуть дармо Ляхови служити, бють за те, що не хочуть рабами бути, бють за те, що хочуть свобідно віддихнути на своїй власній землі, за те катують наших братів, що не хочуть кріпацтва виконувати. Переслідують за те наших братів, що хочуть жити людським життям, таким самим життям, яким хочуть жити Ляхи.

Я вірю, що Лях вже дуже дошкулив нашим братам Лемкам, коли вони повстали проти нього. Наш брат Лемко дуже спокійний і багато треба, щоб його вивести з рівноваги та підбурити до бунту. Коли це сталося в ліському повіті, то можна собі легкко уявити, що там Ляхи виробляли, що наших братів до бунту привели. Видно, що Лях дібрався до самих кісток, коли Лемко хотів його, як пса, вигнати із воїх околиць.

А що ми тут будемо на це робити? Що будемо робити ми, Українці з ліського та сяніцького повіту? Чи будемо слухати кацапів, які кажуть нам, що треба Польщі коритися та Пілсудського слухати, чи будемо слухати москвофілів, що кажуть: добре вам так, щоб з Польщею не зачіпалися; мовляв, сидіть собі, Лемки, смирненько та чекайте, поки „цар-батюшка" з гробу воскресне та почне вас прилучати до „єдіной і неделімой Росії". Чи ми будемо прислухуватися до голосу тих рабів, що не знають, якого пана слухати: чи варшавського чи московського? Оті раби не хочуть навіть тут в Америці вірити, що їх брати в краю вже давно прозріли й стали до боротьби власними силами за власні права та ідеї.

Ми, Лемки, повинні тут більше обєднуватися біля наших національно-українських орґанізацій, щоб спільними силами не лише протестувати перед цілим світом проти тих звірств, які Лях виявляє на наших рідних землях, але й для того, щоб дати моральну та матеріяльну допомогу нашим братам на рідних землях з більшим успіхом та відвагою боротися проти Ляхів. Коли ми це зробимо, то ми тоді виконаємо свій обовязок перед нашою батьківщиною, перед нашими братами й перед власним сумлінням. Лише в своїх національних лавах ми можемо з успіхом боротися й лише на власні сили повинні ми покладатися, а не чекати ласки від ріжних наших „братніх" сусідів. Ану, Лемки, прокиньмося та заявім протест проти польських знущань на наших рідних землях, а також ставаймо до активної боротьби проти тих в Америці, що розбивають наші національні ряди та кличуть нас чи то до задрепаної Польщі, чи до смердючої Москви.

Д. Оринич,
секретар 39 від. У. Н. С.

ДЕРВІШ І РОЗБИТИЙ ЗБАНОК.

(Турецьке оповідання).

Один побожний чоловік жив у сусідстві купця. Купець радився дервіша про справи життя. Купець продавав олій та мід. Мав з цього гарний заробок. Побожний чоловік присвятився зовсім божій службі. Тому купець вірив йому в усьому, заопікувався ним і що дня посилав йому трохи оливи та меду. Дервіш зуживав із того трохи сам, а решту складав. З часом призбирав собі того цілий збанок. І прийшло йому на думку продати його із зарібком. Одного дня приглядався збанкови і, пстонувши в думках, міркував, скільки то там може бути меду й оливи. Здогадувався, що буде там того десять мірок. І сказав собі:

— Найкраще буде, як продам його за десять діргемів, а за ті гроші куплю собі десять овець. Вівці по шістьох місяцях матимуть молоді, а кожда вівця матиме по два ягнята. До року буде їх сорок до пятьдесять штук, а за десять літ будуть цілі череди. Я трохи продам і забогатію. Потім оженюся з гарною молодою дівчиною із знатної родини. Вона до девятьох місяців приведе мені на світ сина, гарного наче янгол. Я вивчу його всіх наук і мистецтва. Коли він потім підросте, може трапитися, що він не буде робити того, що я схочу. Тоді я битиму його, і то палицею, що ось маю її в руці.

Він підніс палицю вгору, а був так задумався, що йому здавалося, що його неслухняний син стоїть перед ним. Із усієї сили вдарив палицею по збанку. Збанок стояв на полиці, а під нею сидів дервіш. Як він ударив по збанку, збанок розбився, а олива та мід потекла йому по волоссю та бороді.

ВІДОЗВА

Товариства „Український Народний Дім" в Бабинцях.

Дорогі Земляки!

В останнім часі зложилися в нас на Бабинцях важні події, про які бажаємо вас поінформувати. В кількох минулих роках культурно-освітні та економічно-господарські вимоги громадян зросли завдяки муравлиній праці ідейних одиниць. Праця на всіх ділянках поширилася. Поза церковним братством маємо в селі: читальню Просвіти, кооперативу, Сільський Господар, Союз Українок та товариство Український Народний Дім.

Всі товариства співпрацюють разом, де цього вимагає загально національна справа.

Всі товариства, крім кооперативи, поміщуються в одній невеличкій салі церковного дому. Ця кімната ніяк не відповідає вимогам товариств у їх праці. Найболючіше відчуваємо брак більшої домівки тоді, як відбуваємо національні свята, збори, анкети чи вечерниці. Лише частина громадянства може задоволити культурні потреби, а решта, й то подавляюча більшість, почувається покривдженою. Щоби це недомагання усунути, зродилася в нас думка братися до будови народного дому, в котрім, крім малих саль для товариств, булаб велика саля на культурні продукції та громадські сходини членів. — Цю думку приняли не лише товариства, але й громадяни дуже прихильно. Завдяки кільком громадянам повстало нове статутове товариство „Український Народний Дім", затверджене адміністраційною владою. Перші основуючі загальні збори товариства відбулися 24 мая 1930 р. Товариство поставило собі за ціль закупити площу та збирати фонди на будову дому.

Від часу заснування товариства до сьогодні минуло вже два роки. Мимо сильної господарської скрути, біди та нужди, що в останніх роках навістила хліборобське населення, Товариство це може похвалитися деякими успіхами в своїй праці. Завдяки постійній праці кількох одиниць товариство придбало на власність площу, за котру треба було заплатити магістратові міста Рогатина майже 100 долярів. Належитість за площу вже вирівняно. Площа знаходиться в догіднім місци напроти путятинецької дороги. Кращого місця на Бабинцях годі підшукати. Цього року Управа Т-ва в порозумінню зі всіми товариствами та при їх помочі започаткувала збіркову акцію в селі на будову дому. В тій цілі скликано було нараду всіх товариств, де одноцушно рішено збирати добровільні датки. Село поділено на райони, а збірку рішено переводити що тижня. Перешкод не маємо жадних, бо адміністраційна влада на наше прохання дала дозвіл. Першу збірку започатковано 17 квітня ц. р. До сьогодня відбулося вже кілька збірок. (Одна збірка з цілого села дає понад 20 зол. на один раз).

Управа Товариства веде дуже докладну евіденцію збірок і точно вписує в касову книгу хто, коли і кілько жертвував. На Загальних Зборах скарбник відчитуватиме кожного громадянина, якою сумою причинився до будови дому.

Управа Товариства ухвалила надрукувати 6,000 цеголок, в тім 3,000 цеголок по 10 сот. а других 3,000 по 20 сот. На празник св. Юрія розпродано цеголок на суму 32 зол. Ці цеголки розпродуватимемо при всяких нагодах а саме: на весіллях, хрестинах, празниках і т. п.

Праця наша має ясну ціль. За кілька літ маємо поставити величавий одноповерховий дім, в котрім поміщувалисьб усі товариства Бабинець — з великою театральною салею. В тій цілі збираємо фонди. Праця наша вимагає кількалітньої твердої витревалости, незломного духа та кріпкої віри.

Народні доми, що повстали в Черчу, Бабухові, Жовчові, Помонятах та по інших селах, можуть завдячувати сьогоднішнє існування обильній жертвенности не лише місцевих громадян, але головно громадян, що тепер або давніще пебували в Америці. Жертвенність братів і сестер ізза океану на народні цілі, а головно на будову народних домів виказували й виказують дуже поважні суми. На основі многих фактів зі сіл в краю можемо ствердити, що нема на світі народу, котрий похвалився би такою великою жертвенністю як наш український нарід.

І ми, Бабинчани, згуртовані у всіх наших товариствах, віримо, що ви, дорогі земляки, щиро допоможете нам в нашім ділі, що своєю моральною і матеріяльною допомогою скріпите наші ряди. Тому вписуйтеся в члени нашого товариства (членська вкладка 1 дол. 20 центів, вписове 50 центів).

Прохаємо Вас, Шановні Земляки, відписати нам, яка Ваша думка про нашу справу. Дуже радо вислухаємо ваших практичних вказівок та старатимемося примінити до них. Цеголки до вільної розпродажі можемо вислати кожночасно, якщо тільки зажадаєте.

Письма прохаємо вислати на таку адресу:

Василь Кривоус, голова Т-ва Укр. Нар. Дім в Бабинцях, п. Рогатин, Польща.

Остаємось до Всіх Земляків з належною пошаною.

За Управу Т-ва Український Народний Дім в Бабинцях: **Василь Кривоус**, голова; **Теодор Сливка**, секретар; За Виділ читальні Просвіта: **Іван Марків**, голова; **Іван Воробель**, секретар; За Управу Кооператива „Свій до Свого": **Михайло Пиріг**, касієр; **Антін Боянівський**, книговодець; **Стефан Лялька**, управитель; За Сеніорат братства церкви св. Юрія: **Іван Макар**, сеніор; **Іван Орський**, секретар; За Виділ Союзу Українок: **Анна Антонетич**, голова; **Ольга Нагірняк**, секретар; За Управу Сільський Господар: **Іван Шмігель**, голова; **Мих. Нагірняк**, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу і памятник Франка.

11 Відділ ОДВУ переслав через Обєднання до Рідного Краю 125 долярів. З них призначено на визвольну боротьбу $100 і на памятник на могилі Івана Франка $25.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

На Рідну Школу.

Відділ 292 У. Н. Союза має звичай в часі Різдвяних Свят іти поміж своїх членів з колядою на Рідну Школу в Рідним Краю. Цього року зібрано не багато, бо безробіття, а крім того відділ урядив святочну вечеру, а тому годі було всіх відвідати.

Разом зібрано $58.25, з котрих $50 передано делегатови Рідної Школи п. Л. Ясінчукови, коли він був в Дітройті. Розхід був $3.50 за авто, а $5.25 лишилося в касі як фонд Рідної Школи. Коли буде більша сума, то вишлеться гроші до Обєднання.

З колядою ходили: Бартоломей Шкільник, Йосиф Шпирка, Петро Данчишин, Василь Василишин.

Пожертви зложили по $2: И. Масляк, Н. Крук, М. Кардаш, М. Нидза, Д. Длубаш, В. Єднак, Ол. Романчук, І. Биба, І. Б. Дячун; Н. Романів $1.50; по $1: Т. Титар, П. Данчишин, Т. Назарчук, Полови Кол Ко., В. Дутчишин, О. Зілінський, Ю. Шевчук, С. Цапин, М. Попович, В. Василишин, С. Ґузьман, Б. Шкільник, І. Дзядик, О. Черевешко, О. Старко, Я. Демчук, С. Чистух, Гр. Плекан, М. Савка, В. Візничак, К. Михальчук, П. Шпирка, А. Заморило, М. Убога, І. Воробняк, Гр. Трухан, Н. Гриб, А. Топольницький, В. Шеремета, І. Фриcь, П. Кізел, В. Топольницький, І. Бойко, П. Паралюш, І. Андрусевич, П. Ващук, В. Дідик; по 50 ц.: О. Кулаба, І. Гурняк, Н. Сушицький, С. Перник; М. Світян 25 ц.

Петро Кізел, секретар.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

12)

На відраджування дружини не йти до Опару Тарзан лише усміхався. Чого йому тепер було боятися? Його ворог Вепер уже не живе, а землетрус не може відбуватися кождого разу, коли Тарзан приходить до Опару. Нарешті він переконав дружину, що виправа його буде короткою прогулькою, а не тяжким підприємством. В свойому маєтку він лишить сина Корака, льва Джадбая та кілька сот Вазирів, а з собою візьме лише 50 Вазирів.

П'ятдесять дикунів досить Тарзанові для того, щоб з Опару принести золота стільки, що вистарчить його на все життя. Одного дня Тарзан вирушив у подорож. Попрощався зі своїм львом, який був неспокійним. Довго до вух Тарзана долітав рик львиний. Видно, що Нума дуже хвилювався. Може його звіряче передчуття говорило йому, що пан і товариш вирядився в небезпечну подорож. Та все чим далі тим більше затихав рев Джадбая, поки зовсім не стих.

Тарзан, на чолі пятьдесять сильних Вазирів, усе більше примушав та заглиблювався в джунглі. До Опару треба було добре йти яких двацять пять днів. Отож лорд Грейсток гадав, що за пару місяців він скінчить своє небезпечне підприємство й тоді заживе спокійно в свому маєтков. Його воїни не мали з собою ніяких запасів: ні харчів, ні води. Так було лекше й скорше йти. Тарзан добре знав, де можна дістати воду, а полювання давало досить харчів.

Вже недалеко Опару Тарзан, як звичайно, відлучився від своїх Вазирів на полювання. В лісі він натрапив на вбиту козу. Роздивляючись він побачив, що козу вбито стрілою. Але що звернуло його увагу, так це, те, що стріла була не дикунської роботи. Видно було, що її принесла сюди цивілізована рука. Дивно, як могли попасти в ці африканські глибини цивілізовані люди й що їх привело сюди? Ота думка засіла в голову Тарзана.

—o—